

Natalia Grabowska

FAŁSZOWANIE PIENIĘDZY - PROCEDER WCALE NIENOWY

Przestępstwo fałszowania pieniędzy należy do jednej z szerszych grup przestępstw przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, które zawsze stanowiły i stanowią po dziś dzień istotne zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania systemów gospodarczych państw. W związku z występowaniem w obrębie procederu fałszerstw pieniędzy, szerokiego wachlarza cech, podejmowane są próby zakwalifikowania go do różnych rodzajów przestępczości (pospolitej, gospodarczej, zorganizowanej).

Niniejszym artykuł porusza problematykę fałszowania pieniędzy. Ukazana została w nim historia tego procederu, współczesne uregulowania prawnokarne oraz działania podejmowane w celu jego zwalczania w Polsce i na arenie międzynarodowej. Scharakteryzowano także środki jakie stosowane są w Polsce w celu zabezpieczenia znaków pieniężnych oraz przedstawiono metody cieszące się największą popularnością wśród fałszerzy.

W celu zobrazowania opisywanych zagadnień artykuł został opatrzony ilustracjami.

Historia pieniądza

Historia pieniądza ma swój początek w drugiej połowie VII wieku p.n.e. w Azji Mniejszej, kiedy to w czasie prac rolnych we wsi Czuchuriurd (rejon Azerbejdżanu) znaleziono dwa metalowe krążki z czasów panowania partyjskiego króla Mitrydatesa I. Miały one postać wybitych w stopie srebra i złota monet.¹

Banknoty pojawiły się na świecie znacznie później, bowiem w X w. Kolebką pieniądza papierowego są Chiny. W Europie pojawiły się one po raz pierwszy w Szwecji i miały formę pokwitowań wydawanych przez Szwedzki Bank Państwowy².

W Polsce początki banknotów przypadają na okres Powstania Kościuszkowskiego 1794 r. Następnie pojawiły się za czasów Księstwa Warszawskiego. W 1828 roku powstał w Warszawie Bank Polski, w którym emitowano banknoty o nominale polskich złotych. Banknoty, którymi posługujemy się w Polsce współcześnie przyjęły swoją formę w 1995 r. po denominacji przeprowadzonej przez ekonomistę Leszka Balcerowicza³.

Fałszowanie pieniędzy- geneza procederu i jego karalność

Wraz ze wzrostem znaczenia gospodarczego pieniądza pojawiły się przypadki fałszerstwa. Już za czasów króla Salomona (lata 594-559 p.n.e.) w edykcje ateńskim przewidziane zostały kary za fałszowanie pieniędzy. Domniemywać zatem można, że wtedy to zrodził się ten proceder⁴.

W starożytnym Egipcie przestępstwo fałszowania monet stało się bardzo popularne. Jak podaje Gieorgij Polskoj w swojej książce „Fałszerze pieniędzy”, Antoniusz jadący odwiedzić Kleopatę zatrudnił w swojej świcie doświadczonych „specjalistów- ekspertów zajmujących się walką z fałszerstwami monet”⁵.

W średniowiecznej Anglii prawo do bicia monety posiadali upoważnieni przez króla „ludzie znaczni”, którzy jednocześnie stanowili największą grupę fałszerzy. Prócz nich procederem tym trudnili się także duchowni. W tym okresie we Francji podrabianiem monet zajmowali się możnowładcy. W ich gronie znajdowało się wiele kobiet (m.in. hrabina Jean de Bologne z Overn)⁶.

Fałszowanie monet z początku traktowane było jako oszukanie osoby prywatnej, dlatego też kary nie były surowe. Z biegiem czasu, gdy podrabianie stało się powszechne, a szkody powstające w jego wyniku coraz większe, godzące w

¹ G. Polskoj, *Fałszerze pieniędzy*, Wydawnictwo prawnicze, Warszawa 1986, str.7

² <http://www.nbportal.pl/pl/np/numizmatyka/historia-banknotow/historia-banknotow-na-swiecie>

³ <http://www.nbportal.pl/pl/np/numizmatyka/historia-banknotow/historia-banknotow-w-polsce?nrpg=1>

⁴ B. Hofyst, *Kryminologia*, str.252

⁵ G. Polskoj, *Fałszerze pieniędzy*, Wydawnictwo prawnicze, Warszawa 1986, str.7

⁶ Swoją „mennicę” miała ukrytą w piwnicach zamku.

interesy państwa, wymiar kary uległ zmianie. W średniowieczu np. przestępców palono na stosie, rzucano zwierzętom żywcem na pożarcie. Na Rusi sprawcom wlewano do gardeł rozpalony ołów, czy też odcinano im ręce i nogi. Później zaczęto stosować praktykę topienia delikwentów na forum publicznym. Natomiast w XIII wiecznej Francji winowajcy wrzucani byli do kotłów z wrzącą wodą.⁷

Mimo stosowania tak szerokiego wachlarza brutalnych kar, żądza wzbogacenia się okazała się być silniejsza od strachu, nierzadko przed śmiercią.

Efektom wprowadzenia pieniędzy papierowych stała się nieopłacalność podrabiania metalowych monet. Przystały one być jednocześnie głównym obiektem zainteresowania fałszerzy.

Banknotów nie fałszowali tylko i wyłącznie „zwykli przestępcy” na swój użytek, ale także dokonywano tego na zlecenia rządów. Sytuacja taka miała miejsce np. podczas II wojny światowej, kiedy to w akcji „Bernhard” Niemcy na dużą skalę podrabiali funty brytyjskie⁸.

W związku z tym, że przestępstwo fałszowania znaków pieniężnych godzi w system gospodarczy państw, ich systemy prawne zawierają regulacje przewidujące surowe kary dla osób trudniących się wytwarzaniem podrobionych pieniędzy. W Stanach Zjednoczonych kara za ten czyn wynosi do 15 lat pozbawienia wolności, grzywnę do 5 000 dolarów lub obie te kary łącznie. W Danii kara wynosi do 12 lat pozbawienia wolności. W Japonii fałszerze państwowej waluty skazywani są na „dożywotnią katorgę”, zaś podrabiacze waluty obcej na katorgę trwającą od 2 lat⁹.

W polskim systemie prawnym przestępstwo fałszowania pieniędzy ujęte zostało w art. 310 i 312 Kodeksu karnego z 1997r. w rozdziale XXXVII dotyczącym przestępstw przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi. Brzmia one następująco:

Art.310

§ 1. Kto podrabia albo przerabia polski albo obcy pieniądz, inny środek płatniczy albo dokument uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej albo zawierający obowiązek wypłaty kapitału, odsetek, udziału w zyskach albo stwierdzenie uczestnictwa w spółce lub z pieniędzy, innego środka płatniczego albo z takiego dokumentu usuwa oznakę umorzenia, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

§ 2. Kto pieniądz, inny środek płatniczy lub dokument określony w § 1 puszcza w obieg albo go w takim celu przyjmuje, przechowuje, przewozi, przenosi, przesyła albo pomaga do jego zbycia lub ukrycia, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 4. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1 lub 2, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 312

Kto puszcza w obieg podrobiony albo przerobiony pieniądz, inny środek płatniczy albo dokument określony w art. 310§1, który sam otrzymał jako prawdziwy, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.¹⁰

Przedmiotem ochrony z art. 310 kk jest niezachwiany, bezpieczny obrót pieniędzmi i papierami wartościowymi, dokumentami oraz autentyczność środków płatniczych. Jak wskazuje Anna Nowak „Przepis art. 310 § 1 kk nie chroni wystawcy papieru wartościowego, a jedynie przedmiot kreacji, czyli pieniądz, inny środek płatniczy i papier wartościowy”¹¹.

Przestępstwo z artykułu 310 kk ma charakter powszechny. Popełnić je może zatem każdy. Postępowanie sprawcy polega na podrobieniu, przerobieniu, usunięciu oznaki umorzenia. „Czyny określone w art. 310 kk we wszystkich postaciach sprawczych mogą być popełniane wyłącznie umyślnie w zamiarze bezpośrednim. W przypadku §1 zamiar bezpośredni wynika z użytych w przepisie określeń czynnościowych „podrabia”, „przerabia” bądź „usuwa”, w §2 wyni-

⁷ G. Polskoj, *Falszerze pieniędzy*, Wydawnictwo prawnicze, Warszawa 1986, str.8, B. Hołyst, *Kryminologia*, str. 252

⁸ <http://www.npportal.pl/pl/np/numizmatyka/vademecum-kolekcjonera/falszerstwa/falszerstwa-banknotow>

⁹ G. Polskoj, *Falszerze pieniędzy*, Warszawa 1986, str. 114-116

¹⁰ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.), LexisNexis, Warszawa 2012

¹¹ A. Nowak, *Karnoprawne aspekty fałszowania pieniędzy*, [w:] A. Nowak, T. Malczyk, R. Nesterowicz, *Zwalczanie fałszerstw pieniędzy*, Szczytno 2010, str. 13-14

ka przede wszystkim z celowego nastawienia „w celu puszczenia w obieg”. Podobnie tylko zamiar bezpośredni wystąpi w „przypadku mniejszej wagi” określonego w §3 oraz karalnego przygotowania określonego w §4.¹²

W art. 310 pojawiają się określenia: podrabianie, przerabianie i usunięcie oznak umorzenia. Podrobienie polega na odwzorowaniu dokumentu i sporządzeniu nowego w oparciu o jego oryginał. Przerobienie natomiast polega na dokonaniu zmian w istniejącej treści/wyglądzie poprzez usunięcie, czy też dodanie pewnych elementów. Usunięcie znaków umorzenia to takie działanie, które ma na celu przywrócenie autentyczności i możliwości jego udziału w legalnym obrocie gospodarczym. Dotyczy to zarówno polskiego jak i obcego pieniądza. W artykule 312 pojawia się pojęcie puszczenia w obieg podrobionego bądź przerobionego pieniądza. Będzie to okoliczność wręczenia fałszyfikatu innej osobie, zapłata nim, sprzedanie go przy jednoczesnym oszukaniu odbiorcy, co do jego prawdziwości.¹³

Metody fałszerstw

Wszystkie państwa świata starają się jak najskuteczniej zabezpieczać emitowane przez siebie znaki pieniężne. W tym celu posługują się one coraz to nowszymi i oryginalniejszymi sposobami zabezpieczania, które mają utrudnić fałszerzom zadanie.

Obecnie stosuje się wiele metod wytwarzania banknotów. Są to m.in. metody:

- litograficzna,
- cynkograficzna,
- fotooffsetowa,
- fotograficzna.

Monety zaś podrabiane i przerabiane są metodą:

- odlewniczą,
- sztanconą,
- rytownictwa ręcznego¹⁴.

Jak wskazuje Robert Pieńkowski w swoim artykule do najbardziej prymitywnych metod należy ręczne odrysowywanie banknotu¹⁵.

Największe przeszkody, z którymi muszą borykać się fałszerze to: dobór właściwego papieru¹⁶ (bezdzwonny, odpornego na zginanie), znaki wodne, wysokiej klasy atramenty odporne na działanie czynników fizycznych (np. światło, wilgoć) i czynników chemicznych (tj. kwasy, rozpuszczalniki).¹⁷

Do fałszowania banknotów stosuje się różnego rodzaju sprzęt. Są to komputery, drukarki kolorowe, skanery, ręcznie wykonane prasy drukujące, obcinarki do papieru itp. Co ciekawe fałszerze wykorzystują lakier do paznokci z brokatem.

Ogromne znaczenie przy fałszowaniu znaków pieniężnych odgrywają umiejętności fałszerza, bowiem to od tego zależy, czy fałszykat będzie wyglądał, czy też nie. W tym miejscu warto zadać pytanie: kim są fałszerze? Otóż Tomasz Malczyk wskazuje, że fałszerzy podzielić można na dwie grupy, fałszerzy zawodowych i amatorów¹⁸.

Fałszerze zawodowi to osoby współpracujące z liderami grup przestępczych. Nie otaczają się szerokim gronem osób, stosując jednocześnie samokontrolę. Posiadają umiejętności posługiwania się specjalistycznymi metodami fałszerzskimi. Co do zasady sami nie wprowadzają fałszykatów do obiegu¹⁹.

Fałszerze amatorzy to osoby, które nie posiadają odpowiedniej i wystarczającej wiedzy na temat specjalistycznych zabezpieczeń znaków pieniężnych, co skutkuje tym, że tworzą oni słabej jakości fałszykaty. Amatorzy nie są ostrożni

¹² Ibidem

¹³ Z. Cwiąkański, *Przestępstwa przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi*, [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*. Tom 3, Kraków 2006, str. 884-887; J. Skorupka, *Pojęcie pieniądza w przestępstwie z art. 310 k.k.*, Prokuratura i Prawo, 7-8, Warszawa 2007

¹⁴ K. Laskowska, *Zorganizowana przestępczość fałszerska*, [w:] *Przestępczość zorganizowana*, red. E. Pływaczewski, Warszawa 2011, str. 105

¹⁵ <http://www.nbportal.pl/pl/np/numizmatyka/vademecum-kolekcjonera/fałszerstwa/fałszerstwa-banknotow?nrpg=1>

¹⁶ Ciekawostką jest fakt, że na Tajwanie do produkcji banknotów stosowany jest papier wytworzony z liści ananasa, który okazał się być bardzo trwały, mimo tego, iż jest bardzo miękki.

¹⁷ B. Hołyst, *Przestępczość drugiej połowy XX wieku*, Warszawa 1978, str. 166-167

¹⁸ T. Malczyk, *Fałszowanie pieniędzy*, [w:] *Przestępczość zorganizowana fenomen, współczesne zagrożenia, zwalczanie, ujęcie praktyczne*, red. W. Jasiński, W. Mądrzejowski, K. Waciak, Szczytno 2013, str. 149

¹⁹ T. Malczyk, *Fałszowanie pieniędzy...*, str. 150

przez co szybko zatrzymywani są przez organy ścigania. Ze statystyk wynika, że grupę tę tworzą w większości przypadków młodociani w wieku do 25 lat²⁰.

W związku z tym, że wprowadzanie fałszyków znaków pieniężnych do legalnego obiegu nie jest łatwym zadaniem w zorganizowanych grupach przestępczych obowiązki są podzielone między członków. „Kluczowymi osobami całej struktury są : fałszerz, hurtownik, dystrybutor, rezydent, kurier, pośrednik, dealer.”²¹

Fałszerz zwany jest inaczej wytwórcą. W związku z prowadzoną przez siebie samokontrolą może (ale nie musi) być członkiem grupy przestępczej. Zatem jego przynależność do grupy nie jest obligatoryjna. Przeważnie działa na zlecenie. Hurtownik to organizator i zlecniodawca zadania. Przekazuje on pozostałym osobom - dystrybutorom - znajdującym się w strukturze zorganizowanej grupy przestępczej gotowy produkt. Dystrybutorem posiadającym mniejsze uprawnienia jest pośrednik. Rezydenci zajmują wysoką pozycję w hierarchii. Znani są tylko wybranym członkom grupy przestępczej. Ich zadaniem jest zorientowanie się w sytuacji i ustalenie, czy istnieje możliwość „bezpiecznego” wprowadzenia fałszyków znaków pieniężnych do legalnego obrotu. Kurierzy zajmują się przywożeniem do kraju macierzystego autentycznych i podrobionych pieniędzy, uzyskanych w ramach pozaprawnej działalności, zaś dealer zajmuje się wprowadzaniem do legalnego obiegu fałszyków²².

Zabezpieczenia pieniędzy stosowane w Polsce

Wszystkie banknoty posiadają elementy stałe są to: godło, portret władcy, nominał (wartość wyrażona słownie i cyfrowo), nazwę emitenta, podpisy Prezesa i Głównego Skarbnika NBP²³. Warto wspomnieć, że projektantem obecnych banknotów jest Andrzej Heidrich²⁴.

W związku z ciągłym rozwojem procedury prania pieniędzy, emitenci banknotów i monet dbają o to, by wprowadzać coraz to nowsze, trudniejsze do podrobienia, czy też przerobienia zabezpieczenia. Wśród nich wyróżnić można:

- znak wodny (rozmyty portret władcy, tworzony dzięki zastosowaniu zróżnicowanej grubości papieru, wprowadzony został przez Szwedów 1661r., w Polsce po raz pierwszy wykorzystany za czasów Księstwa Warszawskiego),
- nitkę zabezpieczającą (metalowy pasek wykonany z tworzywa sztucznego, zawiera cyfrowe oznaczenie nominału, źródła wskazują, że po raz pierwszy zastosowana została w latach 70. XX w.),
- efekt kątowy (elementy ikonograficzne widoczne pod odpowiednim kątem patrzenia),
- gilosz (ornamentowy motyw) ,
- hologram (dostrzegalny na nich motyw graficzny zmienia się w zależności od kąta patrzenia, stosowany tylko na banknotach o nominale 200 zł),
- staloryt (druk wklęsły, technika ta pochodzi z Anglii z XIX w., polega na drukowaniu wgłębień i wypełnianiu ich następnie farbą),
- typografia (druk wypukły, znajduje się ponad poziomem papieru),
- offset (druk płaski, niewyczuwalny przez dotyk),
- recto- verso (druk obustronny, efekt przeźroczka, elementy ikonograficzne uzupełniające się pod światło),
- farby zmienne optycznie i metalizowane²⁵.

W myśl artykułu 4 ustawy o Narodowym Banku Polskim z 29 sierpnia 1997 r., Narodowemu Bankowi Polskiemu przysługuje wyłączne prawo emisji polskich znaków pieniężnych.²⁶

Od kwietnia 2014r. do obiegu Narodowy Bank Polski wprowadził banknoty o nominałach 10, 20, 50, 100 złotych ze zmodernizowanymi zabezpieczeniami. Banknot 200 złotowy pozostaje bez zmian²⁷.

Nowe zabezpieczenia:

²⁰ Ibidem, str.152

²¹ Ibidem, str.154

²² Ibidem

²³ <http://akademia.e-prawnik.pl/porady/artykuly-3/zabezpieczenia-polskich-banknotow-praca-proseminaryjna-strona-3.html>

²⁴ Absolwent ASP w Warszawie, polski grafik, autor wielu znaczków pocztowych, banknotów

²⁵ <http://www.nbpportal.pl/pl/np/numizmatyka/vademecum-kolekcjonera/falszerstwa/falszerstwa-banknotow>, <http://akademia.e-prawnik.pl/porady/artykuly-3/zabezpieczenia-polskich-banknotow-praca-proseminaryjna.html>, <http://www.pwpw.pl/>

²⁶ Ustawa o Narodowym Banku Polskim z 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2013r. poz. 908, z późn. zm.), http://www.nbp.pl/akty-prawne/ustawa_o_nbp/ustawa_o_nbp.pdf

²⁷ http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/bezpieczeniapieniadze/Wszystkie_banknoty.html

Źródło:

Źródło: http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/bezpiecnieniadze/zmodernizowane_50.html

Objaśnienia :

1. Wzbożony znak wodny: widoczny portret władcy i wartość nominału. Pole znaku wodnego nie jest zadrukowane.
2. Nitka zabezpieczająca: umieszczona została w strukturze papieru, zmianie uległ styl czcionki liter.
3. Farba zmienna optycznie: litera „K” zmienia kolor w zależności od kąta patrzenia.
4. Recto- verso: elementy znajdujące się po obu stronach banknotu oglądane pod światło tworzą spójny obraz.
5. Efekt kątowy: widoczna korona lub wartość nominału (w zależności od kąta patrzenia).
6. Mikrodruk: możliwy do odczytania tylko w powiększeniu tekst.
7. Kwadrat z wartością nominału i walutą „zł” widoczny w ultrafiolecie.

Zabezpieczenia nr 1,2,4,7 zostały zmodernizowane, nr 3 stanowi nowość. Reszta pozostała bez zmian²⁸.

²⁸ http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/bezpiecnieniadze/zmodernizowane_50.html

Jak rozpoznać fałszywy pieniądz

Wbrew pozorom sprawdzenie autentyczności pieniądza nie jest trudnym zadaniem. Rozróżnienia takiego może dokonać każdy. Wystarczy tylko podstawowa znajomość zabezpieczeń, o których była wcześniej mowa. Elementami, na które powinno się zwracać szczególną uwagę podczas identyfikacji fałszyfikatu są:

1. Wielkość banknotu- polskie banknoty mają różną wielkość w zależności od nominału. Najmniejsze są banknoty dziesięciozłotowe, a ich wielkość zmienia się wraz ze wzrostem nominału.
2. Nieidentyczny koloryt farby.
3. Brak znaku wodnego.
4. Brak nici zabezpieczającej.
5. Inny rodzaj papieru²⁹.

Zwalczanie procederu fałszowania znaków pieniężnych

Proceder fałszowania pieniędzy osiągnął skalę zjawiska międzynarodowego. W dużej mierze wynika on z internacjonalizacji rynku gospodarczego i powiązań finansowo- ekonomicznych między państwami. W celu jego efektywnego przezwyciężenia niezbędna jest współpraca ponadnarodowa. Oprócz tego program zwalczania powinien opierać się na takich działaniach jak: identyfikacja zorganizowanych grup przestępczych i ich relacji z fałszerzami, monitorowanie wykrytych przypadków fałszerstw, prowadzenie działalności informacyjnej skierowanej do społeczeństwa, organów ścigania i instytucji finansowych³⁰.

20.IV.1929 r. w Genewie podpisano międzynarodową konwencję o zwalczaniu fałszerstw pieniędzy. Wśród krajów, które uznały założenia konwencji znalazła się także Polska. W artykule trzecim dokumentu uznano, że „należy karać jako przestępstwa pospolite:

- 1) wszelkie oszukańcze wyrabianie lub przerabianie pieniędzy bez względu na środek użyty dla osiągnięcia celu,
- 2) oszukańcze puszczanie fałszywych pieniędzy w obieg,
- 3) mające na celu puszczanie w obieg, sprowadzanie do kraju lub przyjmowanie fałszywych pieniędzy albo zaopatrywanie się w nie ze świadomością, iż są fałszywe,
- 4) usiłowanie tych przestępstw i rozmyślne w nich uczestniczenie,
- 5) oszukańcze wyrabianie, przyjmowanie lub zaopatrywanie się w narzędzia lub w inne przedmioty, przeznaczone z natury swej do wyrabiania fałszywych pieniędzy lub przerabiania pieniędzy.”³¹

Oprócz tego artykuł czwarty i piąty stanowią o tym, że czyny przewidziane w artykule trzecim należy traktować jako czyny niezależne jeżeli popełnione zostały w różnych państwach, oraz że „nie należy co do sankcyj karnych czynić różnicy zależnie od tego, czy chodzi o pieniądze krajowe, czy o pieniądze zagraniczne...”³²

Wyżej wspomniana Konwencja stała się punktem wyjścia do tworzenia systemów zwalczania fałszerstw pieniędzy w poszczególnych krajach oraz na szczeblu międzynarodowym. W oparciu o nią powstało Rozporządzenie Rady (WE) nr 1338/2001 z 28 czerwca 2001r. ustanawiające środki niezbędne do ochrony euro przed fałszowaniem oraz Rozporządzenie Rady (WE) nr 1339/2001 z 28 czerwca 2001r. rozszerzające działanie rozporządzenia (WE) nr 1338/2001 ustanawiającego środki niezbędne do ochrony euro przed fałszowaniem na państwa członkowskie, które nie przyjęły euro jako swojej jedynej waluty. Oprócz tego dla zapewnienia ochrony euro powołano Europejski Bank Centralny, w ramach którego utworzono Centrum Analizy Fałszerstw, Europejskie Centrum Naukowo-Techniczne, System monitorowania fałszerstw pieniędzy.³³

W 1969 roku w Meksyku odbyła się międzynarodowa konferencja podczas której uznano, że z informacjami związanymi z problematyką techniki zabezpieczeń środków płatniczych zapoznawać należy tylko i wyłącznie w środowi-

²⁹ <http://www.monety.banknoty.pl/banknoty2/falsz.htm>

³⁰ T. Malczyk, *Fałszowanie pieniędzy*,... str. 137

³¹ Konwencja międzynarodowa o zwalczaniu fałszowania pieniędzy podpisana w Genewie 20.IV.1929r.

³² Ibidem

³³ T. Malczyk, *Fałszowanie pieniędzy*, str. 138-142

skach takich jak banki, urzędy pocztowe, sprzedawcy. Społeczeństwo zaś powinno być zaznajamiane tylko z podstawowymi zabezpieczeniami³⁴. Miałyby to na celu zmniejszenie ilości fałszerstw.

W systemie walki z fałszerstwami pieniędzy ważną rolę odgrywają Europol i Interpol. Działalność Interpolu opiera się na współpracy z Europejskim Bankiem Centralnym (na mocy porozumienia z 3 marca 2004r.), krajowymi biurami centralnymi i Europolem. Kooperacja z Europolem ma swoje umocowanie w porozumieniu organizacji policyjnych z 5 listopada 2001r.³⁵

W Polsce do zwalczania procederu fałszowania znaków pieniężnych w strukturach CBS powołany został wyspecjalizowany zespół, który pełni funkcję „Krajowego Biura Centralnego” w myśl artykułu dwunastego Konwencji Genewskiej, który stanowi: „W każdym kraju dochodzenia w sprawach fałszowania pieniędzy należy w ramach ustawodawstwa wewnętrznego organizować przez biuro centralne(...) Winno ono ześrodkować w każdym kraju wszystkie informacje, mogące ułatwić dochodzenia, zapobieganie i ściganie fałszowania pieniędzy”³⁶. „Krajowe Biuro Centralne” współpracuje m.in. z: NBP, Ministerstwem Sprawiedliwości, Europolem, Biurem do spraw Zwalczania Nadużyć Finansowych OLAF.

Statystyki

Jak wynika z raportu MSW, opracowanego na podstawie danych KGP najliczniejszą grupę przestępstw przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi w 2012 roku stanowiły przestępstwa z art. 310 kk³⁷.

Według sprawozdania NBP z 2012 r. liczba fałszyfikatów polskich znaków pieniężnych wzrosła względem wyniku z 2011 r. o 8,3%. Dane te reprezentują się następująco.³⁸

Tabela 1. Liczba ujawnionych fałszyfikatów w walucie polskiej w latach 2009-2012

Fałszyfikaty	2009	2010	2011	2012
Banknoty emisji 1994 r. „Władcy Polscy”	17 891	15 944	9 343	10 410
Monety obecnej emisji	8 023	8 519	6 519	6 778
Ogółem	25 914	24 463	15 872	17 188

Źródło: http://www.nbp.pl/publikacje/sprawozdanie_z_dzialalnosci_nbp/sprawozdanie_2012.pdf

Dane Komendy Głównej Policji:

Tabela 2. Przestępstwa z art. 310 kk w latach 1999-2013

Rok	liczba postępowań wszczętych	liczba przestępstw stwierdzonych
2013	7527	6280
2012	6897	6471
2011	6403	6138
2010	7720	7545

³⁴ B. Hołyst, *Przestępczość drugiej połowy XX wieku...*

³⁵; I. Gawłowicz, M.A. Wasilewska, *Międzynarodowa współpraca w walce z przestępczością*, Szczecin 2004, str. 116,127-129; T. Malczyk, *Fałszowanie pieniędzy...*, str. 145

³⁶ Konwencja międzynarodowa o zwalczaniu fałszowania pieniędzy z 20.IV.1929r., www.przestepczoscorganizowana.pl/tresc/Zwalczanie_falszowania_pieniedzy.pdf

³⁷ https://www.msw.gov.pl/download/1/17435/00_Raport_2012.pdf

³⁸ http://www.nbp.pl/publikacje/sprawozdanie_z_dzialalnosci_nbp/sprawozdanie_2012.pdf

2009	8556	7801
2008	7804	6777
2007	7163	6673
2006	8414	8033
2005	10056	9371
2004	13087	11851
2003	13087	11554
2002	15808	11303
2001	10093	12672
2000	12409	17419
1999	15403	15071

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwno-18/63904,Falszowanie-pieniedzy-i-papierow-wartosciowych-art-310.html>

Tabela 3. Przestępstwa z art. 312 kk w latach 1999-2013

Rok	liczba postępowań wszczętych	liczba przestępstw stwierdzonych
2013	47	39
2012	41	24
2011	88	20
2010	227	35
2009	231	45
2008	221	70
2007	425	68
2006	2029	133
2005	2806	142
2004	2857	180
2003	2585	165
2002	5419	312
2001	12556	718
2000	12683	803

1999	13622	963
------	-------	-----

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwno-18/63906,Puszczenie-w-obieg-falszywego-pieniadza-lub-papieru-wartosciowego-otrzymanego-ja.html>

Podsumowanie

Fałszowanie znaków pieniężnych jest przestępstwem niemal tak starym jak same pieniądze i stanowi poważne zagrożenie dla gospodarki kraju. Wywiera również niebagatelny wpływ na możliwość zakłócenia bezpieczeństwa obrotu finansowego, a także powoduje wysokie straty społeczne. Mimo podejmowania wszelakich prób jego zwalczania wyeliminowanie go stanowi poważny problem. Na rynku finansowym bowiem pojawiają się zarówno prymitywne jak i profesjonalnie wykonane fałszyfikaty. Dodatkowym czynnikiem wzrostu zagrożenia fałszowania pieniędzy jest proces globalizacji oraz otwarcie granic. Możliwość swobodnego przemieszczania się osób i towarów chętnie wykorzystują grupy przestępcze. Istotne dlatego też jest prowadzenie kampanii informacyjnych docierających do jak najszerszego grona odbiorców, by byli oni świadomi, że mogą w każdej chwili stać się posiadaczami fałszywego pieniądza.

Niewątpliwie do zminimalizowania skali procederu przyczynia się działalność organów ścigania, podejmujących starania, by wykrywać, zapobiegać i zwalczać aktywność fałszerzy. Bardzo ważnym działaniem mającym na celu zwalczanie działalności fałszowania pieniędzy jest nawiązywanie współpracy międzynarodowej. Wymiana informacji między państwami pozwala przede wszystkim określić skalę zjawiska oraz przerywać międzynarodowe szlaki przemytu fałszyfikatów. Przez teren Polski przebiegają np. szlaki tranzytowe fałszywych pieniędzy, łączące przede wszystkim Europę Zachodnią z państwami bloku wschodniego. Jak wynika jednak z ustaleń organów ścigania, fałszowanie polskich znaków pieniężnych, organizowane i prowadzone jest tylko przez krajowe grupy przestępcze. Nie ma natomiast sygnałów, poświadczających udział w fałszerstwie polskiej waluty grup zagranicznych.

W celu skuteczniejszego zwalczania procederu fałszowania pieniędzy i wprowadzania ich do legalnego obiegu niezbędnym jest, aby Policja poznawała coraz to nowe techniki i taktyki zwalczania tej przestępczości. Nieodłącznym elementem walki z fałszerstwami winno być również poznanie unormowań prawnych, oraz różnego rodzaju rozwiązań natury organizacyjnej, a także najczęściej stosowanych przez fałszerzy metod i środków.

...

MONEY COUNTERFEITING – THE OLD BUSINESS

Money counterfeiting, as a breaking the rules dealing, appeared with increasing economic importance of money. In spite the fact, that it was not possible to eliminate this extralegal activity, it was noticed to be in constantly extension. This situation makes the international community take a close cooperation – only this form of venture can guarantee effective fight against getting better organized and logistically equipped counterfeiters.

This article is about the development of the money counterfeiting. What is more, author mentions the issue of penalty, methods used by counterfeiters and security features protecting the banknotes. The next part of the study presents anti counterfeiting actions taken by governments and illustrate the scale of the phenomenon based on the police statistics.